

Aan de leden van de Eerste en Tweede
Kamer – woordvoerders Omgevingswet

Amersfoort, 12 januari 2023

Kenmerk: 2023 01 12 OW
Betreft: effecten Uitstel Omgevingswet

Geachte leden van de Staten Generaal,

Graag vragen wij uw aandacht voor het effect dat het herhaalde uitstel van de Omgevingswet heeft op de (borging van) ruimtelijke kwaliteit op lokaal niveau. Als vertegenwoordiger van de lokale en regionale adviescommissies voor ruimtelijke kwaliteit, welstand en erfgoed (o.a. monumenten) dringen wij bij u aan op helderheid over de invoeringsdatum van de wet. De impasse rond het Digitaal Stelsel zijn niet alleen funest geweest voor het draagvlak en het momentum bij deze baanbrekende wet, maar zorgen ook voor aanzienlijke kosten, onzekerheid en verwarring bij onze achterban.

Wij verzoeken u om binnen afzienbare tijd ondubbelzinnig duidelijkheid te verschaffen over de definitieve invoeringsdatum van de Omgevingswet, en tevens vast te stellen dat de gemeente daarna tien jaar de tijd heeft om het Tijdelijke Omgevingsplan om te zetten in een definitief Omgevingsplan conform de wet (zoals in de parlementaire behandeling destijds is beoogd).

1. beleidsgevolgen

Vanwege de complexiteit van het nieuwe systeem kiezen gemeenten er *en masse* voor om de invoering van de wet beleidsneutraal of beleidsluw te laten verlopen. De kansen die de 'integrale afweging', het systeem van 'ja, mits' en de doelstelling 'goede omgevingskwaliteit' bieden, worden voorsnog niet gebruikt. Ook andere urgente beleidsvraagstukken die nauw met omgevingskwaliteit samenhangen, worden nu onvoldoende in het ruimtelijk beleid geïntegreerd, zoals duurzaamheid en klimaatadaptatie. Dat leidt tot de onwenselijke situatie dat in de uitvoering gekozen wordt voor óf verduurzaming óf kwaliteitsbehoud (bijvoorbeeld bij zonnepanelen op

bijzondere gebouwen), louter omdat het integrerende beleid niet op orde is als gevolg van het herhaalde uitstel van de Omgevingswet. Veel lokaal welstands- en erfgoedbeleid dateert van twintig jaar geleden en wordt vanwege de komst van de Omgevingswet nu 'nog even' niet geactualiseerd.

Het beleidsrijk omzetten van de bestemmingsplannen in één omgevingsplan waarvan 'omgevingskwaliteit' het hoofddoel is, is overigens geen sinecure. Het is terecht dat gemeenten daarvoor tien jaar de tijd kregen. Maar met het uitstel van de invoeringsdatum is de einddatum van deze overgangperiode echter niet mee geschoven. Als de wet medio 2023, of wellicht nog later, wordt ingevoerd, behoort ook het moment op te schuiven waarop het overgangsrecht vervalt, zodat de gemeenten inderdaad 10 jaar de tijd hebben om hun beleid betekenisvol te integreren en de consequenties van omgevingsplan en participatie in maatregelen en randvoorwaarden te vertalen. Die integratie en beleidsaanpassing heeft overigens ook grote gevolgen voor de ambtelijke cultuur bij overheden. De cultuurverandering behoeft ook de nodige tijd en een zorgvuldige begeleiding. Het door onze Federatie (met anderen) ontwikkelde *Schetsboek voor een omgevingsplan op kwaliteit* (anno 2017, aan de vooravond van de invoering van de wet, dachten we!) toont aan dat zowel de beleidsopgave als de noodzakelijke cultuuromslag groot is en complex. Overigens heeft de rijksoverheid ons verzoek om financiële ondersteuning voor het Schetsboek destijds van de hand gewezen.

Het lange dralen met de wet heeft ervoor gezorgd dat gemeenten noch beleidsmatig, noch in capaciteit en houding, gereed zijn voor de Grote Verbouwing waartoe de Nationale Omgevingsvisie/Novex (een van de instrumenten van de niet-ingevoerde wet) oproept. En dat terwijl de verantwoordelijkheid ervoor juist in hoge mate op hun bord is gelegd.

2. praktische gevolgen van herhaald uitstel

De Omgevingswet voorziet niet in overgangsrecht voor de bestaande adviescommissies ruimtelijke kwaliteit. De gemeenten dienen een nieuwe 'gemeentelijke adviescommissie' in te stellen. Ter voorbereiding daarvoor heeft onze Federatie, in samenwerking met de VNG en de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, met inzet van veel eigen capaciteit en middelen een handreiking en modelverordening op de gemeentelijke adviescommissie geschreven, die door nagenoeg alle gemeenten gebruikt is bij de voorbereiding van de wet.

Het is gelukt om het nieuwe adviessysteem grondig te doordenken, en het is fantastisch dat nagenoeg alle gemeenten tijdig, dat wil zeggen vóór de beoogde invoeringsdatum van 1 januari 2023, in een raadbesluit die nieuwe verordening hebben vastgesteld en hebben stilgestaan bij het lokale systeem van ruimtelijke kwaliteitsborging.

Het voortdurende uitstel van de wet betekent voor onze kleine organisaties echter opnieuw een forse inspanning. De huidige Woningwet voorziet in een maximale zittingstermijn van welstands- en monumentenadviseurs en de leden worden benoemd door de gemeenteraad. Er is bij de benoeming van deze commissieleden rekening

gehouden met de instelling van de nieuwe 'gemeentelijke adviescommissie' per 1 januari 2023; in de nieuwe commissie zijn geen maximale benoemingstermijnen meer, en kan de benoeming plaatsvinden door b&w. Nu de wet niet per 1 januari ingaat, kunnen de oude commissieleden in sommige gemeenten dus niet doorstromen naar de nieuwe commissie. Er ontstond daar een gat, dat op stel en sprong gevuld moest worden met nieuwe adviseurs, die met een nieuw raadsbesluit alsnog (soms met terugwerkende kracht!) moeten worden benoemd volgens de oude procedures. Dat heeft zowel voor de (teleurgestelde) commissieleden als voor de lid-organisaties vervelende personele en organisatorische gevolgen. De kosten van dit extra werk worden op geen enkele wijze vergoed.

3. vragen

Wij vragen u derhalve om:

- duidelijkheid te verschaffen over de definitieve invoeringsdatum van de Omgevingswet
- te bepalen dat het overgangsrecht (tijdelijk omgevingsplan) geldt voor een periode van 10 jaar vanaf de invoeringsdatum van de wet
- een voorziening te treffen voor de onvoorziene extra kosten die het gevolg zijn van het herhaalde uitstel van de wet

Met vriendelijke groeten,

Federatie Ruimtelijke Kwaliteit,
Flip ten Cate, directeur